

בן לוי: מאן דאסר, שפיר אסר, ומאן דשרי, שפיר שרי.

מאן דאסר, סבר: מימר אמר, הגוי אומר נח-ב בלבו: סלקא דעתיה, וכי עולה על הדעת דרבנן, כי הני אנשים מכובדים כמוהם, שיכרא קא שתו, שותים שכר תמרים!?! אלא, חושב הגוי, ודאי, האי חמרא הוא, יין הוא, ונפסיה לעבודת כוכבים. ואף שלא נגע ביין, אלא שפך מקנקן, כמו שמבואר בהמשך, מכל מקום, יש לחשוש שמא נגע ביין, וניסך, ואנו לא שמנו לבנו, ולא ראינו, כיון שהחזקנו אותו לישראל.

מאן דשרי, המתיר — שפיר שרי. וטעמו הוא: מימר אמר, הגוי אמר בלבו: סלקא דעתיה, וכי עולה על הדעת, דרבנן כי הני אנשים כשרים כמוהם, חמרא קא שתו, כאשר שותים יין, ואמרי ליה לדידי, ואומרים לי "תא אשקינן", בא והשקה לנו?! הלא גם הגוים יודעים שבני ישראל נוהרים ביין שנגע בו גוי. אלא, חושב הגוי, ודאי שיכרא הוא קא שתו, שכר הם שותים, ולא נפסיה, ולא ניסך אותו.

ומקשינן: והא קא חזי, הרי רואה אותו, וניכר אם הוא יין או שכר?

על כל פנים, מוכח, שהתנא דייק בלשונו, ורק בסיפא אמר "ימכר", משמע שבאמרו ברישא "ואסרוהו", דייק התנא בלשונו ואסרו אף בהנאה.

תיובתא דרבא, וזו הקושיא שבגללה חזר בו רבא.

ומסקינן: תיובתא (131).

הגמרא מספרת עובדא אחרת.

רבי יוחנן בן ארזא ורבי יוסי בן נהוראי, הוו יתבו וקא שתו חמרא, ישבו ושתו יין. אתא ההוא גברא, אמרו ליה רבי יוחנן ורבי יוסי לאיש: תא אשקינן, בא והשקה אותנו, מלא את כוסנו!

לבתר דרמא לכסא, אחרי שמילא את כוסם — איגלאי מילתא, התגלה הדבר, דעובד כוכבים הוא!

חד, אחר מאמוראים אלו אסר את היין, אפילו בהנאה. ואילו חד, האמורא השני, שרי, התיירו אפילו בשתייה.

ומבארת הגמרא את דעתם: אמר רבי יהושע

שבחבית, אסרתו הברייתא, כדעת חכמים האוסרים תערובת יין ביין.

ויוצא לנו נפקא מינא להלכה בין רש"י לתוס'. לדעת רש"י שאיבה בפה או נענוע באמצעות זריקת שיירי הכוס — הוי נגיעה האוסרת את כל החבית, לרבא אחרי חזרתו בין לדעת חכמים ובין לדעת רבן שמעון בן גמליאל. ואילו לדעת תוס' אין זו נגיעה בחבית, ואינה אוסרת אלא במה שנגע, וכיון שנתערב — לדידן

131. מדבריהם של רש"י ור"י, מבואר שנחלקו גם בפירוש הברייתא של אגרדמים.

לדעת רש"י, האגרדמים נגע ביין בפיו, וזה מעשה נגיעה האוסר את היין, ואת כל היין. וכן אם טעם מן הכוס והחזיר את הכוס, ה"שפיכה" מנענעת את כל היין.

התוס' חולקים, ומבארים שאין זו דרך נגיעה. אלא, הגוי אסר רק את היין שנגע בפיו, או את היין שבכוס, וכשהוא מתערב עם כל היין

ומתריצין: **בליליא**, המעשה היה בלילה, באפילה, ולא ראה.

ומקשינן: **והא קא מרח ליה**, הרי מריחו, ולפי הריח יכול לקבוע אם הוא יין או שכר?

ומתריצין: **בחדתא**, זה היה יין חדש, ואין לו ריח.

ומקשינן: **והא קא נגע ביה בנטלא**, הרי מנענע את יין החבית, בשואבו עם הכלי ששואבים בו⁽¹³²⁾, אף אם נאמר שלא ידע שהוא יין, בחושבו שהוא שכר. **והוה ליה**, והרי על כל היין שבחבית יש דין של **מגע עובר כוכבים שלא בכוונה** לנסך — **ואסור**?

ומסקינן: לא שאב על ידי נטלא, אלא, **לא צריכא**, המעשה היה, **דקא מוריק אורוקי**, הטה את החבית ושפך ממנה, והטייה זו הוה **ליה כחו** [ה"כח" שלו גרם ליין להתנועע, ולא "מעשיו בידים"] **שלא בכוונה** לנסך. וקיימא לן, **כל כחו שלא בכוונה** — **לא גזרו ביה רבנן**, ומותר אפילו בשתייה.

הילכך, שפיר התיר מי שהתיר. ומי שאסר סבר, הואיל ולא שמו לב בתחילה שהוא גוי,

ולא נזהרו ממנו, יש לחשוש שמא בכל זאת נגע ביין בידיו, ונסך⁽¹³³⁾.

היין בזמנם היה חזק, ולכן היה דרכם למזוג אותו במים כשהוא בתוך הכוס, לתקנו לשתייה. והגמרא מסתפקת, כשגוי מזג את היין, אם יש לאסרו בשתייה. וצדדי הספק יבוארו בגמרא.

בעא מיניה רב אסי מרבי יוחנן: יין שמסכו עובר כוכבים — מהו? האם מותר לשתותו, אף שהגוי מזגו, ונענע את היין ב"כחו".

אמר ליה רבי יוחנן לרב אסי: למה אתה משתמש בלשון "מסכו"? **ואימא**, יכלת לומר "מזגו"?

אמר ליה רב אסי: אנא כדכתיב קאמינא, הנני משתמש בלשון הכתוב, שנאמר [משלי ט] **"טבחה טבחה, מסכה יינה"**, והוא לשון מזיגה.

אמר ליה רבי יוחנן: לשון תורה לעצמה, לשון חכמים לעצמו!

ושאל אותו רב אסי: **מאי**, מהי ההלכה?

שאנו פסקינן כרבן שמעון בן גמליאל מותר למכור את החבית חוץ מדמי התערובת.

132. כן פירש רש"י.

והוא לשיטתו [הערה הקודמת] שבאופן זה נקרא נגיעה.

ולדעת התוס', יש לבאר, שנוגע ממש ביין בידיו.

וכן כתב הריטב"א.

133. הקשה הר"ן [בחידושו על הרי"ף

וכדבריו כתבו עוד ראשונים בקיצור]: אם

החזיקוהו לישראל, ולכן לא בדקו אחריו וכן משום שהיה בלילה, אם כן, למה התיר מי שהתיר, הלא עדיין יש לחוש שמא נגע בו בלי שיראוהו? ומת'ן: אין דרכם של גוים לנגוע בשכר ובשאר משקין. אדרבה, המוזגין דרכם ליהור שלא לנגוע במה ששותין. ולכן אין חוששים שמא נגע — מה שאין כן, למי שאסר מפני שהגוי סבר שהוא יין, יש לחשוש שבכוונה נגע במטרת ניסוך, ולכן אסרוהו.

התוס' והראשונים דנים עוד, בדין כחו

מארץ ישראל, חייבים פירותיה במעשרות.

חזא, ועוד ראה, מיא, מים דסגדי להו עובדי כוכבים, שהגוים משתחווים להם, ושנתו ישראל, וישראלים שותים מים אלו. ואסר להו, לשתות מים אלו.

אתא, בא ריש לקיש, לקמיה, לפני, דרבי יוחנן, וסיפר לו שאסר להם אלו שני הדברים.

אמר ליה, רבי יוחנן לריש לקיש: אדמקטורך עלך, בעוד שבגדיך עליך, זיל הדר, חזור אצלם, והתר להם! ולא תשהה אפילו בשביל לנוח מטורח הדרך, כי העיר בצר האמורה בתורה, לאו היינו בצרה. ו"בצרה" חוץ לארץ היא, ופירותיה אינם חייבים במעשרות. ומימם שהם של רבים אין נאסרין.

והגמרא מבארת דין מים של רבים.

רבי יוחנן, אמר הוראה זו לטעמיה, על פי סברתו —

דאמר רבי יוחנן משום, בשם רבי שמעון בן טא-א יהוצדק: מים של רבים, השייכים לרבים, אין נאסרין, כשעבדום לעבודת כוכבים, מפני שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו.

והגמרא מקשה על דברי רבי יוחנן: מדבריו משמע שרק מפני שהם של רבים לכן אינם אסורים. ונדייק: הא דיחיד, אם הם מים של

אמר ליה: אסור, (134) אף על פי שלא נגע בו, הואיל ונענע אותו ב"כחור", גזרו חכמים. ולא מעיקר הדין, אלא משום הרחקה מעבירה, משום, "לך לך", לך והתרחק מן היין אמרין נזירא, אומרים לנזיר האסור בשתיית יין, "סחור סחור" לך סביב לכרם, "לכרמא לא תקרב".

רבי ירמיה איקלע, הגיע למקום ושמו סבתא. חזא, ראה חמרא דמזוגי עובד כוכבים, יין שמזוגו הגוי, ואישתי ישראל מיניה, וישראלים שותים אותו.

ואסר להו, רבי ירמיה אסר להם לשתותו, משום "לך לך" אמרין נזירא "סחור סחור — לכרמא לא תקרב".

אתמר נמי, וכן שנינו: אמר רבי יוחנן, ואמרי לה, ויש מי שמסר שמועה זו: אמר רב אסי אמר רבי יוחנן: יין שמזוגו עובד כוכבים, אסור, משום "לך לך" אמרין נזירא "סחור סחור — לכרמא לא תקרב".

הגמרא מספרת סיפור דומה, בענין מעשרות ועבודת כוכבים.

ריש לקיש איקלע, הגיע לבצרה. חזא, ראה ישראל דקאכלי פירי דלא מעשרי, האוכלים פירות טבל בלי להפריש מהם מעשרות. ואסר להו, ואסר להם לאכול בלי לעשר, לפי שסבר שהעיר בצרה היא העיר בצר, המוזכרת בתורה [דברים ד]. וכיון שהיא

בכוונה — אם אסור בהנאה, ועיין בדבריהם.

134. נחלקו הראשונים, האם רבי יוחנן אסר בשתייה בלבד או אף בהנאה.

רש"י לפי גירסתנו מבאר שאסר רק בשתייה. ובגירסא אחרת מובאת בתוס' כתב רש"י שאסור אפילו בהנאה, וכן כתב בדף ט א. וראה בתוס' וראשונים.